

Att bygga broar

Om delaktighet och inflytande i det mångkulturella samhället

Lotta Liedman

Abstract

This thesis deals with the issues of participation and influence in the multicultural society. The aim of this study is twofold, first to identify determinants improving participation and influence in this context, and second to see if the encouragement of a strong civil society in ethnic segregated areas is a possible way forward to a multicultural democracy. This is conducted through a case study of brobyggarna in Malmö, Sweden, and how they as an integration policy is working with these questions. Six qualitative interviews have been conducted with seven persons working as brobyggare or in close connection with them. Together with readings of earlier research this material is analysed through an eclectic model with theories put together in five analytic dimensions, Multicultural democracy, Social milieu, Unequal possibilities to participate and influence and Local powerstructures. The conclusion points at the importance of building networks and of the active construction of dialogue with citizens based on trust and informality. The results also stress the meaning of the organisations in civil society as mediators between the citizens and the decisionmakers, but with the caution that this is not unproblematic and the possibility of reproduced local power structures is constantly present.

Nyckelord: Multicultural society, Participation, Influence, Integration, Local democracy

Innehållsförteckning

1	Inledning	1
1.1	Syfte och Frågeställning	1
1.2	Teoretiska utgångspunkter	2
1.3	Metod och material	2
1.3.1	Intervjuer	3
1.4	Disposition	4
2	Teoretiskt ramverk.....	5
2.1	Mångkulturell demokrati	5
2.2	Social Miljö.....	7
2.3	Olika möjligheter för deltagande och inflytande	8
2.4	Lokala maktstrukturer	10
3	Brobyggare, föreningar och projekt	12
3.1	Brobyggare.....	12
4	Att arbeta för ökat deltagande och inflytande.....	14
4.1	Intervjupersoner	14
4.2	Kontakten med medborgarna	14
4.3	Riktade åtgärder	16
4.4	Det lokala civilsamhället	17
5	Vägen framåt – en problematisering	20
5.1	Hinder för ökat deltagande och inflytande	20
5.2	Betydelsen av kontinuitet och trygghet	21
5.3	Nätverkens betydelse.....	22

6 Slutdiskussion	25
6.1 Vidare forskning	26
Litteraturlista	27
Bilaga 1	29
Bilaga 2	31

1 Inledning

Det mångkulturella samhället har figurerat i den akademiska debatten under en lång tid, och en fråga vars svar väntar på sig är, hur skapar vi demokrati i en mångkulturell kontext? En central problematik och ett stort hinder är de olika möjligheter för deltagande och inflytande som existerar i samhället och där personer med ”invandrarbakgrund” inte har samma tillgång till arbete, välfärd eller beslutsfattande. Det är i sammanhanget vanligt att ägna sig åt eländesbeskrivningar och det glöms ibland bort att också blicka framåt och istället fråga sig hur man kan öka deltagandet och inflytandet. I den svenska kontexten är Malmö en av de storstäder som ofta diskuteras relaterat till det mångkulturella samhället och här pågår idag en verksamhet kallad brobyggarna som syftar till att på individuell nivå jobba med utanförskap i staden genom att utveckla kontakter och möten mellan människor, men också genom att mer direkt hjälpa till i kontakter med myndigheter och politiker. Eftersom jag var intresserad av att identifiera olika metoder för att öka just deltagande och inflytande blev det intressant att också titta närmre på denna verksamhet som tillsammans med tidigare forskning om ämnet fått utgöra underlaget för uppsatsen.

1.1 Syfte och Frågeställning

En mängd olika hinder finns för personer med annan etnisk bakgrund att delta fullt ut i samhället, vilket kan innebära svårigheter att ta sig in på arbetsmarknaden att bli orättvist behandlad i tillgång till välfärdsresurser såsom sjukvård och boende och att öppet uttrycka sin identitet (Rogers och Tillie, 2001: 6). Detta är ett känt faktum men problemet kvarstår och det är därför viktigt att fråga sig vilka initiativ det finns för att öka deltagandet och inflytande bland dessa grupper. Det övergripande syftet med uppsatsen är att försöka identifiera olika strategier med vilka deltagande och inflytande kan öka, något som delvis görs genom att titta närmre på hur brobyggarnas arbetar för detta i segregerade områden i Malmö. Då en viktig del av deras verksamhet går ut på att stötta och uppmuntra föreningsverksamhet har jag också valt att titta närmre på frågan vilken roll det civila samhället och mer specifikt föreningar har i en sådan utveckling. Mina frågeställningar, som också har ambitionen att koppla detta till ett vidare sammanhang är:

– Hur arbetar brobyggarna för att öka delaktigheten och inflytandet bland människor i segregerade områden?

– Kan arbetet med att stärka föreningslivet och civilsamhället bland grupper med annan etnisk eller kulturell bakgrund än svensk vara ett steg mot en mångkulturell demokrati?

1.2 Teoretiska utgångspunkter

Den ontologiska utgångspunkten uppsatsen tar är att verkligheten är beroende av vår uppfattning av den och skapas strukturellt, men också att det finns faktiska materiella villkor som aktörer har att förhålla sig (jmf Eschle, 2004: 13). Den sociala kontexten utgör därför både begränsningar och möjligheter för individens förmåga att handla, något som också styrs av egenskaper såsom kön, klass, etnicitet, sexualitet, ålder, geografiska placering, hälsa. Den epistemologiska utgångspunkten är att kunskap skapas i relation till den sociala kontexten och att den alltid produceras för ett syfte vilket gör att vi alltid måste vara kritiska när vi tar den till oss. Teorier kan utifrån detta synsätt inte visa på någon objektiv sanning men de kan utgöra en positiv kraft genom att analysera och ifrågasätta maktförhållanden (Ibid.: 12). Vidare utgår uppsatsen från en bred uppfattning av politik. Ur en traditionell synvinkel är politik något som sker i det offentliga och framförallt som kopplat till de statliga institutionerna. Politik brukar också beskrivas vara konfliktlösande, men var börjar då egentligen det politiska, ska orsakerna till olika konflikter också studeras inom den statsvetenskapliga ämnesdisciplinen? Det har med tiden blivit allt svårare att definiera den politiska disciplinens början och slut¹. Ämnen såsom sociologi, filosofi, politik och kulturgeografi flyter stundom in i varandra och har också i många fall lyckats att skapa större förståelse och en mer heltäckande bild av olika samhällsfenomen. Som Catherine Eschle menar jag att det ofta fattas en förståelse av hur politik också skapas i det vardagliga, i relationer mellan människor, ”[...] the study of democracy has been confined to the discipline of politics. Work has focused largely on the institutional manifestation of democracy, downplaying its social and cultural roots and effects” (2001: 7). Uppsatsen tar därför utgångspunkten att politik ska ses i bredast möjliga mån för att kunna gå till botten med problemen av utanförskap och de olika möjligheter att delta och utöva inflytande som är högst påtagliga i vårt samhälle.

1.3 Metod och material

Det material som uppsatsen baseras på är sex samtalsintervjuer med sju personer

---

¹ För en diskussion kring detta se Scholte 2005: 269f

tillsammans med sekundärmaterial bestående av utredningar och tidigare forskning som behandlar deltagande och inflytande i Mångkulturella och etniskt segregerade storstadsregioner. Att tidigare forskning tas in är för att kunna få ett bredare material, men också med hänvisning till det mer övergripande syftet, att mer generellt peka på metoder för att öka deltagande och inflytande på den lokala nivån. Studien är teorikonsumerande i den mån att befintliga teorier används för att beskriva det problem jag valt att studera (Esaiasson, 2003: 40). Teorierna presenteras i kapitel två i form av ett teoretiskt ramverk bestående av fem analysmodeller och används som referenspunkter i den vidare diskussionen, dessa är: *mångkulturell demokrati, social miljö, olika möjligheter för deltagande och inflytande samt lokala maktstrukturer*.

Det finns inslag av en kritisk såväl som en normativ ansats i uppsatsen. Den kritiska ansatsen ses i utgångspunkten att det finns diskriminerande maktstrukturer i samhället som måste ifrågasättas och förändras för att människor ska få möjligheten att kunna delta på lika villkor i det politiska såväl som det sociala livet. Som Mats Alvesson och Stanley Deetz menar syftar den kritiska forskningen generellt syftar till att ”rubba den rådande sociala verkligheten och ge impulser till frigörelse från eller motstånd mot det som dominerar och hindrar människor från att fritt fatta beslut” (2000: 7). Det normativa inslaget ligger i utgångspunkten att olikhet är något som ska bejakas och strävan bör därför vara mot en demokrati där det mångkulturella är grundläggande. Det ska här betonas att det finns en mängd olika tolkningar av det material jag samlat ihop, vilket höjer frågan om objektivitet. Här menar jag med hänvisning till den vetenskapsteoretiska utgångspunkt uppsatsen tar att objektivitet en mycket svår om inte omöjlig uppgift, forskarens egna personliga förförståelse och den egna bakgrunden färgar oundvikligen den analys som görs och därför de resultat som uppnås. Det blir därför viktigt att redogöra för den förförståelse och de utgångspunkter som ligger till grund för uppsatsen för att läsaren ska kunna förstå den kontext som kunskapen producerats i (jmf Svedberg och Kronsell i Petersson och Robertson, 2003: 58).

1.3.1 Intervjuer

Urvalet för intervjuerna gjordes utifrån snöbollsmetoden där jag genom min första intervju fick kontakter till andra brobyggare samt vetenskap om projekt och föreningar man samarbetar med. Fyra stycken av intervjuerna har genomförts med fem brobyggare verksamma inom olika områden, och två stycken intervjuer med personer som på olika sätt samarbetar eller har kontakt med brobyggarna. Frågan om hur många intervjuer som behövs är alltid relevant och ska diskuteras. Utefter mitt syfte, som inte har varit att granska utan att identifiera metoder, har jag efter de genomförda intervjuerna känt en teoretisk mättnad då återkommande mönster kommit igen i intervjuerna (Esaiasson et al, 2003: 256). Tidsfaktorn har också spelat in och jag har här prioriterat kvalitet i analysen av intervjuerna snarare än att se till kvantiteten, något som Kvale framhåller (1997: 99). Min intervjuguide har varit uppbyggd som en halvstrukturerad samtalsintervju där jag har haft frågor

och teman gemensamt men av naturliga skäl har samtalen i de olika intervjuerna ändå kommit att ledas in på olika spår (Ibid.: 117ff).

En ytterligare aspekt som ska diskuteras är den om validitet respektive reliabilitet. Då uppsatsen tar avstånd från det positivistiska sökandet efter objektivitet blir frågan om jag ”mätt vad man avser att mäta” omöjlig att svara, istället ska validiteten i uppsatsen ses kopplat till om det finns en logik i härledningarna från teorierna till forskningens syfte (Kvale, 1997: 214ff). Reliabilitetsaspekten handlar bland annat frågan om hur man som intervjuare påverkar samtalet på olika sätt och det blir därför centralt att påpeka att min person i egenskap av ung, kvinna och svensk kan ha påverkat hur intervjupersonerna agerat i intervjusituationen och därför också påverkat deras svar (jmf Svedberg och Kronsell i Petersson och Robertson, 2003: 60). Petersson menar att påverkan från intervjuaren är oundviklig, ”det helt neutrala ramverket finns inte” (Petersson i Petersson och Robertson, 2003: 41) och som Kvale menar är det intressanta med intervjuer just samspelet och den kontextbetingade kunskap som byggs upp genom varje enskilt samtal (1997: 45, 117).

1.4 Disposition

I kapitel 2 presenteras det teoretiska ramverket. Kap 3 ger en kort bakgrund till brobyggarnas och de andra aktörer som figurerar senare i uppsatsen. I Kapitel 4 och 5 kommer intervjumaterialet analyseras, tillsammans med inslag av tidigare forskning. Det förra kapitlet tittar främst på hur brobyggarna jobbar tillsammans med jämförande exempel från andra städer. I det senare kapitlet finns en problematisering av vägen framåt och i det sjätte och sista kapitlet förs en slutdiskussion.

2 Teoretiskt ramverk

För att göra den teoretiska diskussionen i uppsatsen mer tydlig och lättare att orientera sig i presenteras ett teoretiskt ramverk bestående av fyra analysdimensioner *mångkulturell demokrati, social miljö, Olika möjligheter för deltagande och inflytande samt lokala maktstrukturer*. Analysdimensionerna har skapats utifrån det material jag utgått ifrån och är återkommande aspekter eller nyckelbegrepp i den tidigare forskningen.

2.1 Mångkulturell demokrati

Den mångkulturella demokratin återkommer ofta i teorier som behandlar multikulturalism och etnicitet och kan ses mer som en vision, men utgör också en filosofisk-politisk grund som är viktig att ha för att förstå vad som ska uppnås och varför.

Det mångkulturella samhället har fått ett stort utrymme i samhällsdebatten och allt som oftast relaterat som något karaktäriserande för de andra. Bhikhu Parekh pekar på det problematiska att det ofta nämns i samband med utanförskap bland människor från utomeuropeiska kulturer. Mångkulturalism blir på så sätt ständigt ihopkopplat med minoritetsgrupper (främst icke-vita), och hon menar att det därför blivit ett på många sätt rasialiserat begrepp. Istället menar hon att multikulturalism ska ses handla om *förhållanden mellan* olika kulturella samhällen och grupper. Parekh tar här ett relationellt angreppssätt på mångkulturalism där hon ser kulturer som överlappande och skapade i relation till andra (2000: 163). Hon menar vidare att det är viktigt att hitta en mellanväg mellan det partikulära och det universella för att en mångkulturell demokrati ska bli möjlig (Ibid.: 124). Det universella i att alla har rätt till de basala kraven för ett gott liv, det hon refererar till som ”well-being” (se Amartya Sen, 1985, 1993) samtidigt som olikhet måste vara en utgångspunkt och det partikulära bejakas. Här menar Parekh att vi måste ha rätt att kritisera och ifrågasätta andra sätt att leva och tolka verkligheten, med förbehållet att detta måste ske utifrån en respekt för människors värde och olikhet. Det blir i sammanhanget viktigt att inte isolera sig och att också kunna möta andra kulturer,

Unless human beings are able to step out of their culture, they remain imprisoned within it and tend to absolutize it, imagining it to be the only natural or self-evident way to understand and organize human life (2000: 167).

Chantal Mouffe (2004) talar för en radikal demokrati grundad i pluralism och

skiljer där mellan agonism och antagonism där det förra innebär motsättningar mellan respekterande parter och det senare motsättningar mellan icke-respekterande parter. För den radikala demokrati hon förespråkar tar hon liksom Parekh vägen mellan universalism och partikularism,

Radical democracy demands that we acknowledge difference – the particular, the multiple, the heterogenous – in effect, everything that had been excluded by the concept of man in the abstract. Universalism is not rejected but particularized [...] (1989: 36).

Den radikala demokratin Mouffe beskriver ifrågasätter en politik som syftar till att skapa konsensus och framhåller istället en som ger utrymme för en pluralism i offentligheten, där vi/dem accepteras men där strävan är att förhållandet mellan dessa bygger på agonism - inte antagonism. Konsensus är en omöjlighet i ett samhälle med utrymme för olika identiteter, åsikter och inte något som bör strävas efter. Men hon tillägger att det ändå måste finnas konsensus kring de ”etisk-politiska” frågorna där värden som jämlikhet och frihet måste accepteras, men med tillägget att det kommer och bör också finnas skilda meningar om deras innebörd och hur de ska tillämpas. I Mouffes demokrati modell ses också kritik mot den hegemoni som finns hos majoritetssamhället och som är ett hinder på vägen mot den radikala och plurala demokratin. Detta ser också Magnus Dahlstedt som menar att en mångkulturell demokrati, förutsätter att maktförhållanden mellan majoriteter och minoriteter rubbas (1998: 91) och ”[f]örst när samtliga grupper har i någon mån makt över det egna livet är demokratin mångkulturell i ordets egentliga mening” (Ibid.: 130).

Iris Marion Young (2000) menar att det är av betydelse hur vi definierar offentligheten, och att vi beskriver den som kännetecknad av den pluralism och inte som en sammanhållen enhet. Hon kritiserar också den negativa syn som finns av det som ofta får kallas identitetspolitik, då hon menar att gruppsspecifika krav från en speciell social grupp inte bör se som ett hot mot demokratin utan snarare som en resurs (2002: 82). Detta då det måste finnas utrymme för erfarenheter och berättelser från olika sociala positioner i samhället, vilket också är ett sätt att ifrågasätta och rubba den maktobalans som finns där bara vissa erfarenheter och berättelser lyfts fram i det offentliga samtalet,

Inclusion of and attention to socially differentiated positions in democratic discussions tend to correct biases and situate the partial perspective of participant in debate [...] (Young, 2000: 114).

Då sociala och ekonomiska olikheter tenderar att ge signifikanta fördelar till några på bekostnad av andra kräver också den demokratiska strävan efter jämlikhet att man kompenserar för dessa orättvisor, vilket kan innebära att riktade åtgärder till vissa grupper kan krävas för en positiv utveckling (Ibid: 105f).

Den mångkulturella demokratin innebär, följande de olika teoretikerna, att offentligheten tillåts vara grundad i en pluralism, att det finns distinktioner mellan vi/dem men att detta är förhållanden som bygger på idén att dessa utgör en självklar och positiv grund i samhället men att konflikter dem emellan hela tiden

måste vara föremål för debatt och granskning för att inte råka i det Mouffe kallar antagonism. Den multikulturella demokratin tar också vägen mellan universalism och partikularism då människor ska ha lika möjligheter att få sina basbehov tillfredsställda men kräver också en uppmärksamhet kring att dessa behov kan se olika ut. Slutligen blir det i den mångkulturella demokratin viktigt att skapa arenor för olika erfarenheter, uttryck och åsikter att ta plats i offentligheten på lika villkor.

2.2 Social Miljö

Den sociala miljön handlar om sociala kontakter mellan människor och ses som av många som en förutsättning för att kunna utnyttja sina politiska såväl som civila rättigheter. I den mångkulturella demokratin är det grundläggande att alla har samma möjligheter och inte bara rättigheter, och därför blir den sociala miljön relevant att diskutera i relation till deltagande och inflytande i det mångkulturella samhället.

Karin Borevi använder i sin avhandling (2002) begreppet *social miljö* för att beskriva de arenor där människor utvecklar sociala relationer. Denna sociala miljön bör, menar Borevi, betraktas som en resurs och ligga under välfärdsstatens ansvar (Borevi, 2002: 40f). Borevis begrepp vilar på Robert Putnams välkända teori om det sociala kapitalet som ses grundläggande för en fungerande demokrati. Det sociala kapitalet skapas då medborgare möts och utvecklar sociala relationer, varför Putnam menar att det är viktigt att skapa ett livaktigt civilsamhälle med medborgare som är aktiva i föreningsverksamheter och organisationer. Detta eftersom de sociala kontakterna skapar en tillit mellan människor som också gör att tilltron och respekten för andra människor i samhället ökar och som därigenom kan stärka den demokratiska medborgarandan (Putnam, 1996). Men Borevi tar också upp den kritik som anförts mot Putnam där många forskare påpekat att det är problematiskt att inte göra skillnad mellan olika slags socialt kapital. Till exempel har Young (2000: 162) ifrågasatt hur bowling- och fotbollsklubbar skulle stärka demokratin, vilket hon menar är en allt för ytlig bild av demokrati. I sin senare bok som avhandlar medborgarandan i USA har Putnam tagit åt sig av den kritiken och delar följande upp det sociala kapitalet i ett sammanbindande och ett överbryggande socialt kapital. Det sammanbindande sociala kapitalet fungerar genom att stärka banden inom en specifik grupp, medan det överbryggande kapitalet fungerar genom att skapa broar och nätverk mellan grupper och olika aktörer i samhället (Putnam, 2001: 23f). Det sammanbindande kapitalet ska dock, menar vissa forskare, inte ses som bara negativt och exkluderande utan kan i vissa fall som när människor kommer nya till ett område eller ett nytt land vara ett sätt att få stöd och stärka självkänslan för att kunna ta steget in i en överbryggande verksamhet (Borevi, 2002: 43ff). Det sammanbindande kapitalet kan vara negativt i avseendet att det verkar exkluderande mot utomstående såsom en stark nationell identitet. Det överbryggande kapital ses därför oftast som det mest positiva då vara det syftar till att istället skapa broar mellan olika grupper. Men

det överbryggande kapitalet kan också innebära problem då det ses i strävanden efter en civil majoritetskultur som den republikanska modellen. Detta då verkligheten ser annorlunda ut än teorin där olika grupper de facto har olika möjligheter i samhället och där lika rättigheter på pappret ändå blir ojämlika rättigheter och möjligheter i verkligheten på grund av strukturella och hegemoniska tillstånd.

En problematik som kan uppstå om den sociala miljön betraktas som ett ansvar som ska åläggas välfärdsstaten är det som Borevi kallar spänningen mellan etnos och demos. Då vissa grupper behöver mer stöd än andra för att få tillgång till de sociala kontakter de behöver för att kunna utnyttja de demokratiska kanalerna blir detta åtgärder där man kan behöva rikta åtgärder mot en viss grupp för att uppnå detta. Risken finns här att man essentialiserar och konserverar marginaliseringen av etniska grupper i samhället och motverkar lika rättigheter i praktiken (Borevi, 2002: 37). Om välfärdsstaten ska ha ett ansvar för medborgarnas tillgång till sociala kontakter, som Borevi menar, innebär det också att medvetandet om att dessa aspekter måste finnas med i beräkningarna då åtgärder formuleras (2002: 40f).

Borevi motiverar också välfärdsstatens ansvar för en god social miljö genom att belysa hur den sociala situationen är en förutsättning för att kunna utnyttja sina politiska och civila rättigheter, ett välstuderat samband (Ibid.: 11ff). Flera forskare har också skrivit just om svårigheterna att separera de sociala faktorerna från politiska, och att brister i det sociala medborgarskapet för också med sig brister i det politiska medborgarskapet (se bl. a. Dahlstedt, 1998; Schierup, 2003). Dahlstedt för en intressant diskussion i sammanhanget där han talar om ojämlikhet i resurser och tar förutom de resurser som vi brukar tala om i form av inkomst, utbildning och arbete också upp självförtroende. Detta menar han har ”påvisats inte minst inom politisk sociologi och hänger samman med politiskt deltagande, makt och inflytande” (1998: 6).

Den sociala miljön innebär ett ansvar för medborgarnas tillgång till sociala kontakter. En god social miljö kan vara en förutsättning för att människor att bli mer delaktiga och därigenom kunna utöva mer inflytande i samhället. Men det är också viktigt att föra diskussioner om riktade åtgärder samt avvägningar kring sammanbindande kontra överbryggande socialt kapital, för att undvika oönskade exkluderings effekter.

2.3 Olika möjligheter för deltagande och inflytande

Den sociala miljön kan ses vara grundläggande för möjligheterna till deltagande och inflytande, varpå det blir viktigt att också diskutera vilka arenor och kanaler som är tillgängliga och vilka problem som finns relaterat till dessa.

Nilsson (2005: 172) pekar på hur medborgarna har olika möjligheter att delta och utöva inflytande då de demokratiska kanalerna är mer otillgängliga för en del människor än för andra. Och eftersom det finns ett negativt samband mellan ett socialt utanförskap och politiskt deltagande (se bl. a. Phillips, 2000; Young, 2000;

Dahlstedt; 1998) kan denna otillgänglighet sägas vara högst för de som mest behöver den. Nilsson uppmärksammar hur synen på demokrati har förändrats och gått mot en ökat betoning på deltagande och dialog, men menar att detta inte fått genomslag i verkligheten, ”dialogen mellan politikerna och medborgarna är outvecklad i den svenska demokratin” (2004: 151). Detta kan framförallt ses kopplat till det deltagande som han kallar de inympade formerna - frivilligt deltagande inom civila samhället. Nilsson menar att de lokala beslutsfattarna ofta är skeptiska till att delge dessa aktörer deltagande eller beslutanderätt. Istället har man utformat dialogen så att det handlar om att ta del av medborgarnas åsikter, innan beslut fattas, det finns därför inga stora möjligheter att påverka utformandet och beslutstagande under tiden som dessa tas eller efter att de har tagits. Det här, menar han, beror på ovilja och brist på förståelse för de möjligheter som finns i att utforma deltagandeformer (Ibid.: 169). Han menar att ett vanligt sätt att förklara ett misslyckat demokratiprojekt är att säga att det beror på bristande intresse från medborgarna, vilket ofta är felaktigt och istället har förklaringen varit att det saknats verkligt intresse och kunskap i utformandet av aktiviteten (Ibid.: 177; se även Mayo i Andersen och Siim, 2004). Trots denna uppstoppande effekt menar författaren ändå att förvaltningen har en stor roll i att upprätthålla medborgerligt deltagande ”och underlätta och möjliggöra medborgarnas inflytande”, där det behövs ”tjänstemän med mod, kunskap och möjlighet att fungera som demokratiska lotsar”, detta eftersom han menar att det finns få andra som har kunskapen och tiden att upprätthålla en kontinuerlig medborgerlig medverkan (Nilsson, 2004: 179f).

Som nämntes är det de grupper som har minst inflytande i samhället som också har det lägsta politiska deltagandet. I relation till det mångkulturella samhället får etnicitet allt för ofta stå som förklaringsvariabel och häri finns en problematik. Då det talas om ”invandrades” låga deltagande blir debatten som inte sällan hörs i media är en av ”blaming the victims”, där individers politiska delaktighet förklaras utifrån egenskaper som blir knutna specifikt till invandrarbegreppet (Dahlstedt, 1998: 67, 70ff). Dahlstedt som tittat mycket på det politiska deltagandets i mångkulturella kontexter menar att detta förutsätter ett politiskt självförtroende - något som handlar om självuppfattningen och tilltron till att man kan påverka. Anledningarna till ett lågt deltagande kan därför också bero på att människor med annan etnisk bakgrund kan socialiseras till en negativ självbild, som påverkar deltagandet negativt (Åhlund i Dahlstedt, 1999: 67). Något som också antyder att förklaringar som tar upp majoritetssamhällets ansvar för minoritetsgrupper utanförskap borde ges ett större utrymme.

Olika möjligheter för deltagande och inflytande fokuserar på de faktiska möjligheterna som finns för människor. Här finns medvetenheten om trots att betoningen på dialog ökat saknas det ofta en verklig vilja att utforma väl fungerande deltagarformer, något som också är grundat i okunnighet om dess verkliga effekter. Betydelsen av att ha ett självförtroende för att vilja delta uppmärksammas likväl som vikten av att ifrågasätta diskriminerande strukturer som på olika sätt minskar möjligheterna för människor med annan etnisk bakgrund att delta och utöva inflytande på lika villkor.

2.4 Lokala maktstrukturer

Inom ramen för olika möjligheter till deltagande och inflytande fanns en diskussion kring olika maktstrukturer, och här kommer specifikt de lokala maktstrukturer att diskuteras som en del av ett hinder mot den mångkulturella demokratin.

Det civila samhället karaktäriseras ofta som något gott i sig men kan inte lämnas oproblematiserat, som Dahlstedt menar få vi inte "glömma att också här finns makthierarkier och odemokratiska krafter" (2000: 53). Här kan den lokala förvaltningen kan spela en roll genom att ta ansvar för de konflikter som uppstår i och mellan föreningar och organisationer, för som Dahlstedt menar, "i det ögonblick offentlig politik drar sig tillbaka från lokalsamhället till förmån för det civila samhället kraftspel öppnas fältet upp för dominans och maktrelationer" (Ibid.: 53). Men samtidigt infinner sig den motsatta problematiken om vem som ska ha rätten att definiera det goda samhället (Stubbergaard i Neergaard och Stubbergaard, 2001: 36) och då en väsentlig del av det lokala inflytandet finns i den kommunala förvaltningen, kan, "förvaltningen, de som har till uppgift att enbart genomför politiska beslut själva utgöra ett maktcentrum" (Dahlstedt, 1998: 66). Och uppenbarligen finns det olika maktstrukturer inom förvaltningen som gör att den demokratiska utvecklingen låter vänta på sig för som Dahlstedt skriver är, "underordningen av 'invandrare' fortfarande –trots olika politiska åtgärder - ett synnerligen besvärande faktum" (2000: 62).

Som ofta ses föreställningar om kön, etnicitet och klass ligga till grund för antaganden om människors kapacitet och behov (Dahlstedt, 2000: 67). Helene Thomsson skriver i los Reyes et al (2003) om olika lokala integrationsprojekt där hon kritiserar just de antagelser som dessa projekt vilar på och hon ställer frågan, vem ska definiera vems behov? Hon menar att även om projekten har utformats av kunniga människor som säkert bara vill väl finns det ändå en fara i att man går maktens ärende, där man upprätthåller bilden av *dem* som i behov av hjälp då så länge den bilden stämmer finns inget hot mot den rådande ordningen (i los Reyes et al., 2003: 91). Även Young uppmärksammar hur föreställningar ofta blir inskrivna i en plats vilket gör att de åtgärder som riktas dit är präglade av strukturellt formade antagelser om de människor som bor där - vilka de är och vad de behöver,

Processes that produce and reproduce residential racial segregation illustrate how structural relations become inscribed in the physicality of the environment, often without anyone intending this outcome, thereby conditioning future action and interaction (Young, 2000: 96).

Lokala maktstrukturer finns såväl inom det civila samhället som i den kommunala förvaltningen och inom myndigheter. De avslöjas i stereotypiserande beskrivningar och uppfattningar om platsers innebörd i termer av vilka som bor där och hur de är, som kan komma till uttryck såväl i den allmänna offentligheten som hos förvaltning och myndigheter och kan i form av fördomar stereotyper och rent konkret i diskriminering utgöra ett hinder för deltagande och inflytande i det

mångkulturella samhället, och i den mångkulturella demokratin.

3 Brobyggare, föreningar och projekt

Här ges en kort bakgrundbeskrivning till brobyggarnas verksamhet samt deras koppling till föreningar och projekt.

3.1 Brobyggare

Brobyggarna startades år 2000 i samband med storstadssatsningen men kallades då för linkworkers och senare även integrerare. Idag ligger deras verksamhet under den välfärdspolitiska satsningen Välfärd för alla och drivs med medel från de separata lokala utvecklingsavtalen med staten². Det finns idag ett 30-tal brobyggare anställda inom kommunen och dessa arbetar inom skilda verksamheter såsom inom skola och fritidsverksamheter, på medborgarkontor, och mötesplatser, och inom räddningstjänsten (Brobyggare i Malmö stad, 2006). Syftet med att anställa brobyggare inom kommunens stadsdelar är att utveckla den lokala demokratin, bland annat genom att utveckla formerna för medborgarna att kunna ta kontakt med myndigheter, politiker och andra aktörer såsom fastighetsägare, arbetsgivare och skola (Hyllie Stadsdel, oktoberrapport 2004). Här finns också en nära kontakt med AUC (Arbets- och Utvecklings Center), ett samarbete mellan Arbetsförmedlingen, försäkringskassan och kommunen som startades i och med storstadssatsningen, och som nu finns i fyra stadsdelar, Fosie, Hyllie, Rosengård och Södra innerstaden (Storstadsdelegationens årsrapport, 2006). Samtliga brobyggare jobbar utifrån egna initiativ och utarbetar sina egna metoder och arbetssätt. Deras direktiv är såväl att både bygga och vara bryggan mellan olika kulturer, och många kallar sig därför för kulturtolkar, vilket inte ska sammanblandas med att vara en vanlig tolk. Det är inte att kunna översätta ord på ett papper som är det viktiga, utan att kunna förmedla innebörden av dem.

En del av brobyggjarverksamheten var tidigare Mötesplatsen i Seved men har sedan 2006 fungerat som en reguljär verksamhet (Mötesplatsen Seved). Personalen här kallas områdesutvecklare, men har fortfarande en brobyggares

---

² De lokala utvecklingsavtalen initierades i samband med storstadsavtalet i slutet av 1990 talet och har tecknats mellan staten och vissa storstadskommuner, Botkyrka Göteborg, Haninge, Huddinge, Malmö, Stockholm och Södertälje. Dessa syftar till att stödja verksamhet som på olika sätt syftar till att bryta segregation och utanförskap och där underifrånperspektivet ses vara ett centralt begrepp (Storstadsdelegationen årsrapport, 2000).

uppgifter. Såväl brobyggarna och Mötesplatsen är aktiva i att stödja och uppmuntra till föreningsverksamhet samt olika projekt och i uppsatsen figurerar två personer som genom en förening och ett projekt har arbetat med brobyggarna. Föreningen är ett föräldranätverk i Hyllie som har kontinuerlig kontakt med brobyggarna. Projektet vänder sig till kvinnor för att öka deras delaktighet i samhället genom kooperativt arbete och har sedan starten haft kontakt med brobyggarna.

4 Att arbeta för ökat deltagande och inflytande

I detta kapitel kommer intervjumaterialet presenteras samt inslag av tidigare forskning. Fokus ligger på hur brobyggarnas verksamhet ser ut, parallellt med inslag av liknande exempel från olika städer.

4.1 Intervjupersoner

Att vara brobyggare är som nämndes inget arbete som bedrivs utifrån klara riktlinjer utan det ligger på de enskilda personerna att utveckla egna metoder. Samtliga har tidigare erfarenhet av socialt arbete, de har varit föreningsaktiva i boendegrupper, jobbat med förebyggande arbete, eller i ideella organisationer.

- Omar: Brobyggare, Hyllie stadsdelsförvaltning,
- Isa: Föräldrabrobyggare, Rosengård medborgarkontor
- Marie: Föräldrabrobyggare, Rosengård medborgarkontor
- Hassan: Brobyggare, Lorensborgsskolan samt Hyllie stadsdelsförvaltning
- Salma: Brobyggare/Områdesutvecklare, mötesplatsen - Seved,
- Anna: Projektledare för integrationsprojekt riktat mot kvinnor, Rosengård
- Fouad: Föreningsaktiv, stadionområdet, Hyllie

4.2 Kontakten med medborgarna

Det som slår mig när jag pratar med brobyggarna är att de har mycket stora kontaktnät och att man också är mycket aktiv i att ta kontakter med människor. Här nämns och understryks ofta underifrånperspektivet samt betydelsen av att möta medborgarna på ”deras nivå”,

Vi har pratat med dem det på det enkla språket och vi har gått till deras nivå för att fånga dem, inte försökt att visa att vi är nåt, så precis som brobygggararbete men inte med betong! Med hjärtat faktiskt, så är det, och vi riktar oss till alla inte någon speciell grupp, utan alla, oavsett vilket ursprung (Isa).

Ja det är viktigt att man träffar medborgarna och inte att man sitter på högre nivå och bestämmer att det är det här behöver föräldrarna i Rosengård för att de är så och så och så.

Alltså att man har massa argument att de inte kan läsa och de inte kan skriva och de behöver sitt språk eftersom de inte kan svenska och sådär. Utan att man faktiskt träffar människorna och inte sitter där uppe och har sin syn på vad de behöver utan, man frågar vad de behöver (Marie).

Att flera nämner betydelsen av att skapa en vardaglig och ickehierarkisk kontakt med dem som bor området också kopplas till det som Dahlstedt menar att om avståndet blir för stort kan det vara svårt att få till stånd den förankring som krävs i det lokala utvecklingsarbetet (2001: 77ff). Han menar här att följderna av att misslyckas med att skapa den här nära kontakten är den ofta utbredda misstron mot "byråkrater" som finns (2000: 78). När jag talar med Fouad berör han detta då han tycker att personer som befinner sig i maktpositioner, vare sig det handlar om chefen för fastigheten eller lokala politiker och tjänstemän borde vara ute och visa sig området, och då inte bara i valtider, "så att de visar att de bryr sig".

Som Nilsson skrev har betoningen på ökad dialog mellan medborgare och tjänstemän kunnat ses under den senare tiden, men att detta inte fungerat i praktiken. Velasquez har gjort en studie i Alby och tittat på ett projekt där tjänstemän i stadsdelen tillsammans med medborgarna skulle genomföra ett projekt som syftade till att bygga upp en dialog dem emellan. Projektet misslyckades och Velasquez frågar sig varför, trots att man lyckats bygga upp "ett nätverk med eldsjälar" som användes som "bollplank för att förankra åtgärdsplanen för Alby hos lokalpolitikerna" (i SOU 2005:112: 99). Han menar att problemet var att det inte funnits förutsättningar för direkta möten med invånarna, att det hade behövts mer praktikinriktade grepp för att arbeta med dialog. (Ibid.: 100ff). Just att vara mer aktiv i kontakten med medborgarna tar projektledaren Anna upp och menar efter sina erfarenheter att detta är något som borde praktiseras mer,

Att alltid i alla situationer vara närvarande och vara där snappa upp och lyssna och hjälpa till och tänka liksom att vad kan jag göra, inte sitta och vara passiv, det är alldeles för vanligt, för det är de är ju också kommunalt anställd och de lever i en värld där många är väldigt passiva och väntar på att medborgarna ska komma liksom, hela medborgarkontoret som är en ganska passiv aktivitet, väntar på att människor ska komma in och fråga istället för att vara ute och arbeta, men det är ju det som Anna och Isa gör, de är ute och pratar med folk.

Att gå ut och prata med folk och visa att man är närvarande kan därför vara ett sätt att skapa förutsättningar för en social miljö och att det inte behöver krävas så mycket för att till exempel få människor att utnyttja sin demokratiska rättighet att rösta visar nedanstående citat,

...och vi går runt och bara vistas i området. Vi hade också när det var val möjligheten att vara valförrättare, så vi hade förtidsval, och vi satt då här på bordet en timme, och den timmen kom det massor med folk som ville rösta, men som då även fick kontakt med oss. Och det blev ett bra sätt att kommunicera och berätta hur man röstar. Det var många som inte visste hur man skulle göra, och det hjälpte, det blev faktiskt ett högt deltagande och ja det är något som är viktigt, att man kan hitta olika former för att nå folket (Isa).

Det finns anledning att prova nya metoder och att mer informella former faktiskt kan bidra till att höja deltagandet hos grupper som vanligtvis står utanför har framkommit såväl inom den feministiska forskningen (Mayo i Andersen och Siim, 2004; Eduards, 2002; Eschle 2004; Cockburn 2004) som forskning kring det mångkulturella samhället (Dahlstedt 1998). Att minska avståndet mellan sig själv och människorna i stadsdelen kan alltså innebära att man helt enkelt visar sig och aktivt tar kontakt med medborgarna på ett enklare tillvägagångssätt. Till exempel ”att gå runt och ta en kopp kaffe eller the” (Hassan) i området är något som tycks ha ingett bilden av brobyggarna som ”vanliga personer” och därför ökat benägenheten för människor att ta kontakt med dem, ställa frågor och framföra önskemål. Detta kan därför också ses vara en metod som kan utjämna olika möjligheter för deltagande och inflytande eftersom det skapar en bättre social miljö för människor som av olika orsaker inte har, eller uppfattar sig ha, samma tillgänglighet till de kontakter och kanaler som krävs för att utnyttja de demokratiska kanalerna.

4.3 Riktade åtgärder

Vägen mot den mångkulturella demokratin är i ett utgångsläge där signifikanta ojämlikheter mellan grupper finns i relation till deltagande och inflytande och som Young menade kan det vara nödvändigt att gå in med åtgärder som kompenserar för dessa orättvisor. Som nämndes i relation till den sociala miljö finns det en diskussion kring riktade åtgärder då detta kan verka stigmatiserande och befästa stereotypa bilder av de andra som annorlunda. Brobyggarna är en del av en riktad åtgärd men ifrågasätter också den ”ensidiga fokuseringen på invandrare”, Omar menar att,

Javisst ja jag menar man brukar höra den typen av frågor när jag samlar föräldrar eller ungdomar som först och främst handlar om svårigheten att hitta jobb. Men också en annan fråga, Var är svenskarna? Ni pratar hela tiden om integration, men hur kan vi träffa svenskar? När det gäller ungdomar, det finns en procent av svenska ungdomar hos oss, hur kan de träffa dem? De har flyttat ifrån det här området. Så det är den typen av frågor som kommer upp hela tiden. Det är vi som är invandrare som brukar komma till aktiviteter, även när det gäller någonting i allmänheten som exempelvis ”political activities”.

Föreställningen om att det är de segregerade områdena som innebas av passiva människor blir här ifrågasatt. Och det är just denna och andra föreställningar, inbäddade i de lokala maktstrukturerna och som skapat bilder av hur människor på vissa platser ”är” och vad ”de behöver” som är centrala att ifrågasätta. Som Dahlstedt pekar på finns det också en felaktig koppling mellan passivitet och okunnighet vilket ofta leder till missriktade policys (i SOU 2005:112; se även Majorie i Andersen och Siim, 2004). Problemet inom förvaltning och myndigheter ligger ofta i oviljan att släppa ifrån sig makt och för att öka

deltagande och inflytandet inser man därför snabbt att makt måste omfördelas i samhället. Som Nilsson menade är en del av det att skapa en förståelse för de verkliga effekter som ett större och deltagande för flera faktiskt kan ge, att det inte är ”farligt att släppa från sig makt”. Här ska inte bara förvaltning och myndigheter pekas ut, generellt sett behövs det mer ”broar” mellan människor för att öka förståelsen och därigenom minska det föreställda hotet de andra kan utgöra. I den mångkulturella demokratin är det som nämndes inget problem i sig med förhållandet av vi/dem, istället är det viktigt att titta på hur relationen dem emellan ser ut, och att den bygger på respekt. Omar berättar om hur han på olika sätt försöker påverka personalen på skolorna,

Hur kan man också påverka personalen? Tillexempel genom att varje vecka hämta några typer av böcker som tillhör någon annan kultur eller som handlar om orientalism eller om hur man ska tänka om andra grupper, du vet. Klippa artiklar från olika tidningar, ordna möten med personal och berätta om olika saker, olika händelser, om vad som händer i Irak, Libanon, Afghanistan, jag vet inte vad, det finns olika sätt som man kan påverka personalen på.

Man har också anordnat utbildningar till personalen på skolorna och jobbat på vissa områden i form av utbyte mellan skolor, men problemet är att samtliga av dessa aktiviteter bara varit vid ett eller två tillfällen och att det därför inte blivit någon process. Att svenskar ska integreras är inom den svenska integrationspolitiska diskursen en outtalad icke-fråga (Johansson i SOU 2005:112), och därför kan tänkas att dessa åtgärder heller inte blir något som prioriteras. Att vissa stadsdelar anses vara bebodda av politiskt såväl som socialt passiva människor och att man utifrån det formulerar åtgärder påverkar, som Young menade, negativt genom de bestämda åsikter om hur människor ”är”, och därför vad de behöver (Young 2000; Thomsson i los Reyes, 2004). Som Omar pekar på finns också en uppgivenhet av att man själv kämpar för att delta men att man inte får något tillbaka, och att dessa aktiviteter inte ges något verkligt utrymme i samhället. Något som också riskerar att underbygga olika möjligheter för deltagande och inflytande.

4.4 Det lokala civilsamhället

Skapandet av arenor där alla har möjligheten att delta och kunna utöva inflytande är ett av stegen på väg mot den mångkulturella demokratin och här kan frågan ställas om och hur det civila samhället kan utgöra en av dessa arenor. Samtliga av de jag talat med ställer sig positiva till föreningar inom det civila samhället, och man betonar främst det sociala kontaktnätets betydelse samt den trygghet som dessa kan erbjuda. Hassan menar också att det genom föreningarna lagts en bra grund, och även om inte alla föreningar fortsatt som man hade velat se så har ändå kontakter etablerats.

Som Dahlstedt menade kan självförtroende ses som en resurs (1998: 6), och en faktor som därför kan ge olika möjligheter för deltagande och inflytande, i

intervjun med Hassan uppkommer tankar om föreningars betydelse i den bemärkelsen,

Ja jag tror de har jättestor betydelse, för att du vet att det är många som kommer från andra länder och helst för de som är äldre, det kan vara jättesvårt att komma in i samhället på grund av språket och innan man har lärt sig samhällets koder.

Det civila samhället kan på det sättet vara en arena för att skapa en större trygghet att gå vidare ut i samhället. Något som man också arbetar för i form av utbildningar och uppmuntran till olika aktiviteter,

Man kan gå runt och ta en kopp kaffe eller the och man prata om detta och sen kan vi kontakta dem om de vill ha en förening och vi kan hjälpa till att skriva olika projekt, projekt för ungdomar, projekt mot våld mot kvinnor, olika projekt, hur man ska söka pengar för det och redovisar ekonomin och hur man skriver en slutrapport. Det är sådant vi hjälper till med (Hassan).

Som det översta citatet antyder kan det finnas en betydelse i att jobba med det sammanbindande kapitalet som ett första steg i att känna sig delaktig i samhället, samtidigt som det kan vara ett steg mot att också känna sig trygg att delta i överbyggande verksamheter (jmf Borevi, 2002: 43ff). Här måste det dock finnas ett aktivt arbete för att den sammanbindande verksamheten inte ska ta överhanden. Och att hålla aktiviteter som syftar till att skapa förståelse och uppmuntra till vidare aktiviteter i samhället är något som brobyggarna har möjlighet till eftersom de genom att vara anställda har resurser för ett sådant arbete. Som John Andersen och Birte Siim menar spelar det stor roll hur de politiska möjligheterna (eg. political opportunity structures) ser ut eftersom detta påverkar den roll som civilsamhället spelar och därför leder till olika former av mobilisering för föreningar och organisationer (2004: 33). De har i sin forskning tittat på föreningar i Amsterdam där den frihet som kommunerna har i att utforma den lokala politiken gjort att det finns stora skillnader också i hur de politiska möjligheterna ser ut. I de kommuner där ”etniska organisationer” ses som viktiga aktörer i integrationsprocessen har man sett en tydligare orientering av organisationerna mot mer överbyggande verksamheter. I kommuner som tvärtom har marginaliserat etniska organisationer, och inte sett dem som ett viktigt inslag, har dessa haft tydligare fokus på inåtriktade verksamheter (Ibid.: 33). De hänvisar vidare till Alink och Berger (1999) som också menar att utan uppmuntran och inverkan från offentliga aktörer fungerar och verkar etniska organisationer inom sina egna samhällen och blir mindre benägna att interagera med andra grupper (Andersen och Siim, 2004: 33).

Brobyggarna jobbar också för att öka kontaktytorna mellan olika grupper, och bland annat har en paraplyförening har startats. Möten mellan människor och kulturer är som Parekh menade viktigt för att öka förståelsen och är också en betydande del av vägen mot den mångkulturella demokratin. I flera av intervjuerna uttrycks betydelsen av detta, Fouad som är ordförande för en lokal mötesplats menar att det just är utbytet är det viktiga, ”ibland blir det krockar och

då behövs det ett ställe att komma och fråga och prata om oklarheter". Mötesplatsen har därför till stor del fungerat informativt där föreläsningar hållits på aktuella teman där man försöker berätta och reda ut bakgrunden till pågående konflikter och krig. Han menar att detta behövs för att ge människor mer förståelse, istället för de ofta förenklade bilder som ges av media, och berättar här om den gång då det hållits föreläsningar och samtal om kriget i Afghanistan och där flera blev "förvånade över att där fanns skolor och universitet". Fastighetsägaren, som är Malmös egna kommunala bostadsbolag, har dock beslutat att mötesplatsen ska stängas på grund av det finns en "brist på lägenheter" och Fouad är frustrerad eftersom verksamheten då också kommer att få läggas ner. Det blir i denna situation uppenbart att det måste finnas en större samverkan och förståelse mellan aktörer på olika nivåer i samhället. De lokala eldsjälarna som Dahlstedt benämner dem kan inte arbeta själva och som Majorie Mayo pekar på i sina studier i Birmingham har många av de lokala eldsjälarna eller som hon kallar "community stars" blivit utbrända av den press de känt uppifrån såväl som från det egna samhället (i Andersen och Siim, 2004: 153). Omar pekar på en central problematik,

Varför, därför att det inte har varit någon fortsättning på den typen av arbete eftersom det är beroende av frivilligt arbete och frivillig arbete går hela tiden upp och ner, varför? Det beror på att dessa människor inte har de den trygghet som infödda svenskar har.

Fouad menar också för att delta i samhället är det viktigt att man känner att någon bryr sig att man får något tillbaka "Att folk känner sig värda". Att någon tänker på dem, annars kan folk tappa lusten. Det kan i detta fall behövas riktade åtgärder för att stödja organisationer bland grupper och människor med annan etnisk bakgrund. Som Omar menade har man "inte samma trygghet som svenskar har" vilket kan grunda sig i känsla av utanförskap eller uppgivenhet som Fouad gav uttryck för. På olika sätt kan därför ha betydelse att det offentliga tar ansvar för den sociala miljön inom det civila samhället.

5 Vägen framåt – en problematisering

5.1 Hinder för ökat deltagande och inflytande

Som Dahlstedt menade är inte problemet att det finns för lite information tillgängligt utan problemet är att medborgarna saknar kanaler för att ge information. Isa berättar om en kvinna som visserligen framför sina åsikter till brobyggarna men som inte vågar göra det till skolan direkt,

Som en kvinna sa att, nej jag vågar inte säga det i skolan, men varför det, undrade vi, säg det till läraren, till fröken på dagis säg det till henne, nej nej det vågar jag inte sa hon, men efteråt, till oss, så sa hon vad det var hon ville säga. Så det är någonting, inte för att hon inte litar på att ha barnen där men ändå att det finns något typ av hinder som jag ser och som jag är kritisk mot.

Något typ av hinder finns, annars skulle kvinnan ha sagt vad hon ville till skolan direkt. Andra svar styrker den iakttagelsen, Hassan menar att många inte ställt frågor tidigare men genom honom har flera föräldrar skickat in frågor och haft åsikter om olika saker. Denna aspekt är såklart problematisk för visionen om den mångkulturella demokratin där vissa människor upplever olika möjligheter för deltagande och inflytande. Offentligheten måste kännetecknas av mer pluralism för att fler människor ska känna tryggheten att delta. Men också för att andra berättelser och erfarenheter måste höras för att rådande maktstrukturer som gynnar vissa ska kunna rubbas och omformuleras (Young, 2000). Här blir det viktigt att titta på hur deltagandet är utformat och inte bara vem som deltar eftersom, och det är viktigt att påpeka, deltagandet inte automatiskt för med sig inflytande. Dahlstedt och Hertzberg (i SOU 2005:112: 12) menar att, "[s]ynliga och osynliga barriärer av olika slag förefaller göra det i flera avseenden svårt för den eller dem som pekats ut som "invandrare" att föra sin egen talan och på jämlika villkor 'ta plats' i svenska offentlighet". Omar tycker sig också se detta,

Jag pratar om den andra sidan, myndigheterna, som säger att vi är demokratiska och ni är välkomna och dörren är öppen, men i verkligheten så händer det ingenting. De släpper inte på makten. Och det är något som jag vill säga så är det att det i verkligheten finns en stor skillnad mellan vad står på pappret, vad folket tänker, vad folket gör och vad myndigheterna gör.

Både Nilsson (2004) och Dahlstedt (1998; 2000) rapporterar om en rädsla från myndigheternas sida över att ge lokala initiativ för ökat deltagande och inflytande

makt och beständighet. Det är bra så länge som ”invandrare” befinner sig i ett beroendeförhållande, men när de väl är ute i samhället och kan fungera visar sig konturerna av ett samhällets hegemoniska makt, och strävan efter att upprätthålla ”status quo” (Dahlstedt, 2000s), något som kan tolkas i Annas svar,

Därför att när vi ser att kvinnorna här har gått en väldigt lång väg och har utvecklats fantastiskt mycket och är igång och gör saker, som ingen för sitt liv trodde att de skulle klara av att göra och det är väldigt få som säger att det här har ju varit jättebra, det finns de som gör det, men inte de som vi trodde skulle bli glada för detta. För det här betyder att de är på väg mot egenförsörjning, att de ändå kommer att kunna arbeta och tjäna egna pengar och framförallt att de kommer vara förebilder för sina barn som ska också fungera i det här samhället.

Som Nilsson (2004: 179f) menade krävs det här kunskap om deltagandets möjligheter och dess verkliga effekter så att deltagande och kanske framförallt inflytande inte upplevs som ett hot.

5.2 Betydelsen av kontinuitet och trygghet

Som kommit upp tidigare ses kontinuitet som en betydelsefull aspekt, och var något som ofta kom upp i samtalen, man menade att ”detta är ett jobb som tar tid” (Salma), och ”att jobba med människor är en process” (Marie). Och som Hassan menar,

Det är inte samma som medicinsk läkare, där kommer resultat från laboratorier och de kollar tittar skriver ett recept kanske och om några dagar, några månader, ett år kommer ett resultat det som man jobbar med samhällsjukt folk de är psykiskt sjuka eller trauman eller krig det tar tid, det är inte så lätt, man måste jobba på kvällen på lördag på söndag vi jobbar hela tiden, vi styr inte över vår arbetstid.

I samband med detta kom också otryggheten med projekt upp,

Och sedan har det ju också varit problematiskt att man arbetar mycket inom projekt för då har det blivit att folk tycker att det är, alltså de är jättetrötta på det för det är hela tiden ska man göra någon akutinsats, och då så är det projekt ett år och sedan så kanske man har fått igång någonting men då slutar det för att man inte har pengar längre, och det blir ju medborgarna väldigt trötta på (Marie).

Andersen och Larsen (i Andersen och Siim, 2004) pekar i dessa situationer på hur viktigt det är med stöd från det offentliga är nödvändigt eftersom ekonomiska och materiella resurser de facto spelar en stor roll. Detta var också något som Fouad pekade på i det förra kapitlet där han kände sig ensam i sitt arbete och nu när man ska lägga ner mötesplatsen som han jobbat med blev också detta behov tydligt. Att öka deltagande och inflytande i det mångkulturella samhället är ett

långsiktigt projekt och som Hassan säger kan de som ”samhällsläkare” inte bestämma över sin arbetstid, det går inte att avgöra hur lång tid som behövs för att människor ska känna till de möjligheter och ha den trygghet som krävs för att kunna delta i samhället på lika villkor. Trygghet är något som Anna menar är jätteviktig och berättar att det varit av betydelse för de kvinnorna hon jobbar med att få ett självförtroende, för att kunna känna att de faktiskt kan påverka samhället, hon berättar,

Vi hade besök i fredags från Paris, några ungdomar som kommer ifrån de förorter som det har brunnit och som var här i samband med en föreläsning eller diskussion serie i Malmö. Och de var här för att de ville propagera för att människor måste bli mer aktiva i områdena, och de hade mycket bra att säga. Men det som hände va att våra kvinnor som förr va, ja förr när folk pratade var de mest anti och liksom det har inte jag med att göra. De började nu diskutera att hur ska vi nu göra, ska vi bilda en förening, och vänder sig då till de här fransmännen och frågar blir det bra, funkar det liksom, hur gjorde ni?

Salma understryker också tryggheten och menar att det är viktiga att visa att man lyssnar på dem som kommer och skapa ett förtroende. Detta är också något som blir viktigt i diskussionen i relation till den lokala förvaltningen och myndigheterna. Som Tillie observerat i sina studier i Amsterdam har trygghet och förtroende för den lokala förvaltningen varit grundläggande för att man ska kunna skapa en dialog (2007: 530).

5.3 Nätverkens betydelse

I flera av de intervjuer Dahlstedt gjort framgår en frustration över att det för personer med annan etnisk bakgrund kan vara svårare att utveckla ett kontaktnät, något som förstärks om man kommer från ett område som bär ett stigma. Han får till svar då han frågar ”hur det märks” att ””Det är det som det handlar om, det blir svårare för oss’ och vidare att ’de hjälper oss inte ens, på arbetsförmedlingen”” (i Dahlstedt, 2001: 55). Kraal som tittat på situationen i Amsterdam identifierade där olika kanaler som fanns tillgängliga för personer med annan etnisk bakgrund att påverka. Och menar att viktigast i sammanhanget visade sig de så kallade ”advisory councils” vara, ett slags ”råd” i rollen att medla mellan medborgare och myndigheter. När organisationerna tillfrågades om deras åsikt om svarade de att de var positiva till var de möjligheter de gav dem att uppehålla och bredda sina nätverk (i Rogers och Tilly, 2001: 36).

Att skapa nätverk är något som jobbas med kontinuerligt i brobyggarnas arbete, och betonas av alla som en viktig del av verksamheten, ”att man gör de politiska kanalerna tillgängliga” (Omar), ”genom att vi ger information som öppnar dörrar för dem som kommer hit och att vi också motiverar dem att gå vidare” och ”vi lämnar inte någon person, om vi inte kan hjälpa dem länkar vi dem vidare till de rätta personerna i samhället” (Salma), och hon berättar att det exempelvis kan handla om att uppmuntra någon att ta kontakt med hyresvärderna

och motivera dem att fråga om saker som de vill ha gjort eller som de undrar över. Små steg som kan skapa en bättre social miljö för människor.

2001 startades det som kom att kallas boende dialogerna då det från de boendes sida hade uttryckts en vilja att möta de ansvariga för sitt boende, Omar berättar,

Det var en topp av mina aktiviteter som jag hade under valet 2002, där vi fick uppmärksamhet från politikerna. Och vi började bjuda dem, ordna möten mellan dem och boende. Till exempel, under februari och september 2002 ordnade vi 39 olika möten. Så, de började respektera och lyssna till oss, och sen började vi något som heter boendedialogen och det har utvecklats faktiskt. De sista tre boendedialogerna ordnade vi mellan november 2005 till november 2006 och sen dess har det varit tre stycken med politiker och hundratals av de boende som krävt av politikerna att göra detta och detta och det har blivit ett jättebra resultat.

Även Hassan som också är aktiv i boendedialogerna upplever att responsen från politiker har blivit bättre. Att skapa möjligheterna för en social miljö och då ta ansvar för människors sociala kontakter kan också öka möjligheterna för deltagande och inflytande. Även Anna berättar om att nätverken har varit centrala i det projekt hon jobbar med,

De fick vi ganska så snabbt kontakt med och det var genom AUC och då genom projektsekreteraren..., vi har även haft kontakt med räddningstjänstens brobyggare, och det har varit väldigt viktigt här i projektet att etablera de här nätverken för kvinnorna med de funktionerna som finns i samhället och då framförallt i närområdet för deltagarna dit de kan vända sig.

På frågan om hon kan se att verksamheten gett ökat inflytande svarar hon att "Ja ja definitivt" och berättar bland annat "förskolorna ringer hit och är helt tossiga för nu har de plötsligt fått mammor som ställer krav det är ju lite besvärligt så (skratt)" (Anna), hon ger också ett ytterligare exempel,

Det märks i jag tror till exempel som jag berättade om tidigare om det som hände med pojken som blev avstängd, att hon [mamman] satte sig inte ner och grät som hon hade gjort för tio månader sedan, utan hon kontaktade föräldrabrobyggarna - vad ska jag göra, Isa hur har vi hamnat i den här situationen, varför har man inte kontaktat mig, och hon var både arg och ledsen och upprörd men kunde hantera de känslorna och ändå agera rationellt och därmed också använda sig av sina demokratiska principer och rättigheter.

På frågan om det behövs fler brobyggare hamnar återigen nätverkens betydelse i centrum,

Fler brobyggare ja det är klart, kanske, det skulle kunna bli bättre men det finns även olika länkar här som är stadsdelsvärdarna genom att vi går i enheten, Fritids och förebyggande verksamhet, så har vi kontakt med alla de länkar som har att göra med förebyggande arbete, med skolorna, med rektorerna, och även med lärarna och när de har föräldramöte så säger vi att ring oss så kan vi komma (Isa).

Fouad berättar att han upplever att brobyggarna blivit ”en bro mellan oss och myndigheter”, och att det är betydelsefullt i skolan då som när det varit ett möte där de (föräldranätverket) inte närvarat får förmedlat vad som sagt och sen kan de diskutera vad som sagts. Problemet som kan ses häri är att dessa senare samtal befinner sig utan för makten och det därför kan bli svårt att utöva något inflytande. Föräldrarna tycks ändå medvetna om den resurs som brobyggarna utgör och Isa berättar att föräldrarna nu frågar varför de inte av skolan blir kallade till möten varje månad. Isa och Marie har haft flera möten där detta har framförts till rektor, men det är inte alltid lätt att få gehör. Att vara brobyggare är som nämndes ”en maktlös position, man har bara en moralisk roll” (Omar).

Föreningarna utgör också en del av ett förbättrat nätverk och kan ses som betydelsefulla i den aspekten då det ofta underlättar kontakten mellan makten och medborgarna, Hassan menar att,

Tidigare tyckte politiker att det var svårt att kontakta folk, men nu när de vill ha kontakt så ringer de till oss och vi kan då ringa till föreningar och föreningarna kan samlas. Ofta är det nyckelpersoner som då kommer och pratar och ställer frågor och det finns därigenom kontakter som har gjort det lättare att höra vad folk tycker.

Detta är såklart också problematiskt. Som Hassan säger är det främst nyckelpersonerna som man tar kontakt med och det är också främst de som kommer till mötena. Detta kan riskera att stärka de maktstrukturer som finns inom det civila samhället där vissa personer får ökade möjligheter för deltagande och inflytande men där de som verkligen är i behov av det återigen inte nås. Som Andersen och Siim menar kan fokuseringen på nyckelpersonerna och främst i den situation där dessa är självutnämnda vara problematiskt. Förvaltningen kan i detta fall gå ut och säga att de inlett en dialog med medborgarna men där de i verkligheten endast bidrar till att uppehålla de lokala maktstrukturerna (2004: 8). Det finns därför en fara i att se det civila samhället som den positiva kraften för även om det kan utgöra ett stöd och trygghet för medborgarna kan det också utgöra en del i reproducerandet av befintliga maktstrukturer.

6 Slutdiskussion

Fokus för uppsatsen har varit brobyggarnas metoder för att öka delaktighet och inflytande. Men en övergripande strävan har också varit att också presentera annan forskning som studerat liknade metoder och som behandlar samma problematik, nämligen den om det ojämlika deltagandet och inflytandet i det mångkulturella samhället. För att besvara min första frågeställning hur brobyggarna jobbar för att öka deltagande och inflytande identifierar jag olika tre olika metoder som är av betydelse i deras arbete.

För det första att de har en aktiv kontakt med medborgarna och är i olika sammanhang ute och visar sig och talar om vilka de är och vad de kan göra. Den andra metoden som kan identifieras är underifrånperspektivet som kan ses de informella inslaget där man understryker betydelsen av att hålla sig på ”samma nivå som medborgarna”. Både deras sätt att aktivt ta kontakt och att göra detta genom informella metoder tycks ha skapat ett förtroende och en trygghet som gör att många väljer att ta kontakt med dem då de undrar något över barnens skola, sitt eget boende, om arbete eller har åsikter om stadsdelens utveckling. Den tredje metoden är det aktiva arbetet med att utveckla nätverk som har haft betydelse för den sociala miljön. De här metoderna tycks i vissa fall kunna leda till ett ökat deltagande då som rapporterats att människor nu framför sina tankar och funderingar i högre grad än tidigare. Om inflytandet har ökat är omöjligt att säga något om eftersom det hade krävts flera samtal även med de boende i området. Det finns också en risk att det varit brobyggarna och personer som är nyckelpersoner i det civila samhället som fått ett ökat inflytande medan de människor som är i mest behov av det återigen misslyckas att nås av de positiva effekterna. Det har också visat sig att ett ökat inflytande kräver mer än att öka deltagandet då det hämmas av trögrörliga lokala maktstrukturer. Här måste finnas en verklig vilja att utforma fungerande former för deltagande och inflytande, en vilja som inte alltid finns, vilket flera forskare pekat på (Dahlstedt, 1998; Nilsson 2004, Mayo i Andersen och Siim, 2004).

Med hänvisning till det mer övergripande syftet har det visat sig att informella metoder kan generera ett ökat deltagande och inflytande för människor som vanligtvis inte deltar. Att jobba för en god social miljö genom ett aktivt nätverksarbete har också setts vara betydelsefullt. Härigenom ges tillgång till kontakter som kan öppna nya dörrar och som därigenom kan göra att de demokratiska kanalerna blir mer tillgängliga. Men som vi också sett finns olika hinder för detta i form av olika möjligheter för deltagande och inflytande och olika lokala maktstrukturer som på olika sätt gör det svårare för människor att få tillgång till de demokratiska kanalerna liksom till samhället i övrigt. En stor utmaning finns i att ifrågasätta dessa strukturer.

Det civila samhällets betydelse för vägen mot den mångkulturella demokratin

är tvetydigt. Det kan utgöra en positiv kraft och vara en del av en god social miljö där både sammanbindande och överbryggande aktiviteter har en plats, men det kan också vara problematiskt genom reproducerandet av de lokala maktstrukturerna. Inblandningen från det offentliga kan i detta fall spela en roll men samtidigt utgör också här maktstrukturerna olika hinder för en utveckling mot den mångkulturella demokratin. Som Nilsson menade krävdes det här ansträngningar från förvaltningen och större kunskap i att utforma fungerande deltagarformer (2004: 179-80). Det blir sammanfattningsvis svårt att se om det civila samhället och stödet för föreningar i segregerade områden kan vara ett steg mot en mångkulturell demokrati, men det kan vara en del av det.

6.1 Vidare forskning

Problemet med deltagande och inflytande i det mångkulturella samhället är långt ifrån löst och mer forskning behövs inom området. Det hade varit intressant att titta närmre på såväl förvaltningens som myndigheternas roll i att öka deltagandet och inflytandet, i vilken mån hjälper de och i vilken mån stjälper de? En annan fråga är den om vilka förutsättningar de politiska möjligheterna skapar för deltagande och inflytande i det mångkulturella samhället, något som omnämndes kort i uppsatsen. Det finns många pusselbitar kvar att lägga innan vi löst problemen med de olika möjligheter för deltagande och inflytande som finns, vissa är på plats men många återstår.

Litteraturlista

- Alisdair, Rogers – Tillie, Jean, 2001. *Multicultural Policies and Modes of Citizenship in European Cities*. Aldergate: Ashgate
- Alvesson, Mats – Deetz, Stanley, 2000. *Kritisk samhällsvetenskaplig metod*. Lund: Studentlitteratur.
- Andersen, John – Siim, Birte, 2004. *The politics of inclusion and empowerment: Gender, class and citizenship*. London: Palgrave.
- Borevi, Karin, 2002. *Välfärdsstaten i det mångkulturella samhället*. Uppsala: Acta Univversatis Upsaliensis. Skrifter utgivna av Statsvetenskapliga föreningen i Uppsala, 151
- Dahlstedt, Magnus, 1998. *Politiskt medborgarskap, integration och mångkulturell demokrati: Segregation, utanförskap och politiska reformsträvanden i Sverige från 70-tal till 90-tal. Översikt och forskningsfrågor*. Umeå: PFI 3/98
- Dahlstedt, Magnus, 1999. *Politiskt deltagande och Icke-deltagande: Om det politiska livets etniska delning i dagens mångkulturella Sverige*. Umeå: PFI 3/99
- Dahlstedt, Magnus, 2000. *Mångkulturell demokrati genom civilt samhälle? En problematisering*. Umeå: PFI 3/00
- Dahlstedt, Magnus 2001. *Demokratins em-fald: makt och vanmakt i det mångkulturella samhället*. Umeå: PFI 3/01
- Eduards, Maud, 2002. *Förbjuden handling: Om kvinnors organisering och feministisk teori*. Malmö: Liber
- Esaiasson, Peter – Gilljam, Mikael – Oscarsson, Henrik – Wägnerud, Lena, 2003. *Metodpraktikan: Konsten att studera samhälle, individ och marknad*. Stockholm: Norstedts Juridik
- Eschle, Cathrine, 2001. *Global Democracy, Social Movements, and Feminism*. Oxford: Westview
- Kvale, Steinar, 1997. *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: studentlitteratur
- Mouffe, Chantal (1989). ”Radical democracy: Modern or Postmodern?”. *Social text*, nr 21, s 31-45
- Mouffe, Chantal, 2004. *On the Political*. Routledge
- Nilsson, Tom, 2005. *Till vilken Nyttä? Om det lokala deltagandets karaktär, komplexitet och konsekvenser*. Lund Political Studies 139, Department of Political Science, Lund University.
- Parekh, Bhikhu, 2000. *Rethinking Multiculturalism: Cultural diversity and political theory*. Cambridge: Harvard University Press
- Pérez, Enrique, 2006. ”Det lokala utvecklingsarbetet mellan den mångkulturella politikens retorik och praktik” i SOU 2006: 73. *Den segregerade integrationen: Om social sammanhållning och dess hinder*. Stockholm: Fritzes Offentliga Publikationer

- Petersson, Bo – Robertson, Alexa (red.), 2003. *Identitetsstudier i praktiken*. Malmö: Liber
- Phillips, Anne, 2000. *Närvarons politik: den politiska representationen av kön, ras och etnicitet*. Lund: Studentlitteratur
- Putnam, Robert, 1996. *Den fungerande demokratin: Medborgarandans rötter i Italien*. Stockholm: SNS Förlag
- Putnam, Robert, 2001. *Den ensamme bowlaren: Den amerikanska medborgarandans upplösning och förnyelse*. Stockholm: SNS Förlag
- Scholte, Jan Aart, 2005. *Globalization: A critical introduction*. New York: Palgrave
- SOU 2005: 112. *Demokrati på svenska? Om strukturell diskriminering och politiskt deltagande*. Stockholm: Fritzes Offentliga Publikationer
- Stubbergaard, Ylva i Neergaard, Anders – Stubbergaard, Ylva (red.), 2000. *Politiskt inflytande*. Lund: Studentlitteratur
- Thomsson, Helene i los Reyes, Paulina – Molina, Irene – Mulinari, Diana (red), 2003. *Maktens (o)lika förklädnader: Kön, klass & etnicitet i det postkoloniala Sverige*. Stockholm: Atlas
- Tillie, Jean, 2004. "Social Capital of Organizations and Their Members: Explaining the political Integration of Immigrants in Amsterdam". *Journal of Ethnic and Migration Studies*, vol 30, nr 3, s 529-541
- Young, Iris Marion, 2000. *Inclusion and Democracy*. Oxford: Oxford University Press

Internetkällor

- Brobyggare i Malmö Stad, Nyhetsbrev årgång 2 nr 1, Februari 2006
<http://www.malmo.se/download/18.6cf7991610a68cc43bd80006107/Nyhetsbrev+1-2006.pdf>
- Hyllie Stadsdel, oktoberrapport 2004
http://www.malmo.se/download/18.1dacb2b10529caf351800092/OKTOBERRAPPORT+2004_hy.doc
- Malmö och storstadssatsningen
<http://www.malmo.se/download/18.33aee30d103b8f15916800010331/sammanfattning.pdf>
- Mötesplats Seved
<http://www.malmo.se/stadsdelar/sodrainnerstaden/arbeteintegration/sodrasofielundsensheten/motesplatsen.4.33aee30d103b8f15916800049114.html>
- Storstadsdelegationens årsrapport 2006
<http://www.sweden.gov.se/content/1/c6/07/58/69/44c74153.pdf>

Bilaga 1

Intervjuguide 1 (till brobyggare)

Sätt på bandspelare! Berätta om syfte, förfarande, anonymitet

Hur kom du in i brobyggarnas verksamhet?

(Hur länge har du jobbat som brobyggare?)

Kan du berätta om någon positiv sak du varit med om i ditt arbete!

Kan du berätta om något problem du har stött på?

Skulle du kunna berätta om en situation i ditt arbete där du lärt dig något?

--Ev. följdfrågor

Personliga frågor relaterat till deras respektive verksamhetsområde: Jag läste att du jobbar med x skulle du kunna berätta lite mer om det?

På vilket sätt skulle du säga att eran verksamhet har gjort skillnad?

Ni jobbar också med att öka kontakten mellan olika grupper?

-Skulle du kunna ge ett exempel på det?

-Varför är det viktigt?

När du lägger upp ditt arbete hur långt framåt kan du då planera?

- Påverkar det ditt arbete, hur?

Hur mycket kontakt med myndigheter och andra tjänstemän har du?

- Hur fungerar den?

Har det någon betydelse att brobyggarna är en kommunal verksamhet?

Brobyggare jobbar också med att starta upp och stötta föreningar, vilken betydelse har föreningar tror du?

Tycker du att brobyggarnas verksamhet har betydelse ur ett demokratiskt perspektiv?

- På vilket sätt?

Övriga kommentarer?

Tacka!

Bilaga 2

Intervjuguide 2 (till personer som samarbetar eller har kontakt med brobyggarna)

Berätta om syfte, förfarande, anonymitet

Hur länge har du varit engagerad/jobbat med det här?

Skulle du kunna berätta lite kort om verksamheten, vad den har för syfte och hur ni jobbar?

Kan du berätta om en positiv sak du varit med om i ditt arbete?

Kan du berätta om något problem som du stöter på?

På vilket sätt har ni kontakt med brobyggare?

-Vad har den kontakten betytt?

-Vilken betydelse tycker du att de har?

- Kan du ge exempel på en situation där ni samarbetat?

Vilken betydelse tror du att föreningar har?

Har du mycket kontakt med myndigheter och tjänstemän?

--Hur fungerar det?

På vilket sätt skulle du säga att eran verksamhet är viktig?

Vad tycker du är viktigt för att öka deltagandet?

Tycker du att er verksamhet har betydelse ur ett demokratiskt perspektiv?

--På vilket sätt?

Tacka!